

"КОГАТО ИЗЛЕЗЕШ ОТ БУРЯТА, НЯМА ДА БЪДЕШ СЪЩИЯ ЧОВЕК, КОГОТО БЕШЕ,
ПРЕДИ ДА ВЛЕЗЕШ. ТОЧНО ЗА ТОВА Е САМАТА БУРЯ."

ХАРУКИ МУРАКАМИ

CORONAVIRUS REALITY AROUND THE GLOBE

Dental Tribune Bulgaria

Коронавирусът (COVID-19) постави в предизвикателна позиция здравните професии и системи и доведе до различни видове реакции по целия свят. Ролята на денталните специалисти за предотвратяване на заразяването с COVID-19 е от критично значение. Въпреки че рутинните дентални грижи бяха (или все още са) спрени в страните, сериозно засегнати от пандемията, необходимостта от предоставяне на спешна дентална помощ от екипи, снабдени с подходящи лични предпазни средства, имаше приоритетно значение. Основната и бърза реорганизация както на клиничните, така и на поддържащите услуги не е лесна. С цел предотвратяването на разпространение на COVID-19 сред пациентите си специалистите по дентална медицина почувстваха морален дълг да намалят рутинните грижи, но впоследствие разбираемо бяха загрижени за финансовите последици. На фона на експлозията от информация, достъпна онлайн и чрез социалните медии, бе трудно да се идентифицират надеждни и подкрепени с проучвания доказателства и насоки за работа в условията на COVID-19, затова много лекари по дентална медицина у нас и по света напра-

виха тежък морален избор.

Нашият екип работи усърдно по време на изолацията и поиска гледните точки на успешни дентални професионалисти у нас и по света, както и на хора от бизнеса в България.

Целта ни беше да ви бъдем максимално полезни с практична информация и искрено споделяне опит на ваши колеги, които са част от много-

то лидери на мнение в бранша ни. От тях поисквахме отговори на въпросите как са реорганизирали практиките си, как са постъпили или как ще постъпят с хората от екипа си, как използват свободното си време, какво им дава сили в това време на тежки изпитания за всички и дали са позитивни за бъдещето.

Получи се много човешки разговор с всеки

един участник в проекта ни. Затова ви молим за разбиране, в случай че някой от вас сметне, че броят не е свършено и изцяло „дентален“.

Но кризата с новия вирус ни постави в условия, в които трябваше да се справяме преди всичко със себе си и след това с всичко останало.

Затова в броя поместваме и разговор с психолога Петър Петров, който дава реални съвети за справяне в кризисната ситуация, както и за грижа за нашето ментално здраве.

Надяваме се да ви бъдем полезни с всичко, което ще откриете на страниците ни.

P.S. ТЪЙ КАТО НАСТОЯЩИЯТ БРОЙ Е СЪЗДАДЕН ПО ВРЕМЕ НА ИЗВЪНРЕДНОТО ПОЛОЖЕНИЕ, ОТ СЪОБРАЖЕНИЯ ЗА СИГУРНОСТ ТОЙ НЯМА ДА БЪДЕ ОТПЕЧАТАН И ПО ИЗКЛЮЧЕНИЕ ЩЕ ПРЕДОСТАВИМ БЕЗПЛАТЕН ДОСТЪП ДО НЕГО НА ВСИЧКИ ХОРА С ДЕНТАЛНА ПРОФЕСИЯ В БЪЛГАРИЯ (ТАКА, КАКТО НАПРАВИХМЕ И С ПРЕХОДНИЯ БРОЙ ОТ МЕСЕЦ АПРИЛ 2020 Г.). ВЯРВАМЕ, ЧЕ В БЕЗПРЕЦЕДЕНТО ВРЕМЕ КАТО НАСТОЯЩОТО Е ДЪЛГ ДА СЕ СПОДЕЛИ БЕЗПЛАТНО ВСЯКА ЦЕННА И ПОЛЕЗНА ИНФОРМАЦИЯ.

Бъдете здрави и се пазете!
Екипът на Dental Tribune

МЕЖДУНАРОДНАТА „УСМИВКА НА ГОДИНАТА 2020“ С ОНЛАЙН ЦЕРЕМОНИЯ

Dental Tribune Bulgaria

В контекста на безпрецедентната пандемична среда екипът на Dental Tribune, който организира известната дентална награда „Усмивка на годината“, ще представи онлайн церемония, по време на която ще награди победителите в първото международно издание на конкурса. Церемонията е планирана да се излъчи в социалните медии през втората половина на месец май, като точната дата предстои да бъде обявена.

Така се случва, че първото международно издание на конкурса ще бъде запомнено с това, че ще има своята бляскава церемония, но в онлайн пространството.

Независимо че, след като бе обявено канслирането на офлайн мероприятията и трансферирането му към онлайн формат, 50% от партньорските

компании на конкурса оттегляха желанието си да партнират на събитието като спонсори, все пак организаторите взеха решение да осигурят професионално онлайн събитие.

„Ще инвестираме в създаването на качествен професионален филм, който ще бъде излъчен в социалните медии, защото, на първо място, бихме искали да изкажем своята благодарност към всички участници в конкурса, и второ – защото смятаме, че в момента всички имат нужда от положителните вибрации, които това събитие безспорно носи в себе си. Денталните професионалисти заслужават да имат своя празник, дори в онлайн формат. Какво по-хубаво може да се случи на човек в тези мрачни времена от това да наблюдава в дома си своя успех или този на свои близки, колеги и приятели. В опънение не мисля, че е добра идея да лишаваме от церемония най-силното издание на конкурса с цели

48 кандидатури“, коментира Уляна Винчева, създател и организатор на „Усмивка на годината“.

Онлайн събитието ще се реализира под формата на онлайн стриймван професионален филм, който ще представи всички участници и победители. Допълнително ще бъдат анонсирани точните дата и час. Всички зрители ще имат възможност да коментират стрийминга в часовете на излъчването.

Всички победители ще получат своите статуетки и грамоти след церемонията с куриер.

Журирането приключи на 30 април и всички участници са публикувани на уебсайта на проявата: www.usmivkanagodinata.com.

Организаторите изказват своята благодарност към всички участници, както и към компаниите, които останали партньори на събитието, а те са: Durr Dental, Invisalign и Bio Horizons. **DT**

СТАТИСТИКА НА УЧАСТНИЦИТЕ В КОНКУРСА

Общо 48 клинични случая от 8 страни, подадени от 33-ма кандидати, се състезаваха в десетте категории на конкурса.

Брой кандидатури
в отделните държави:

БЪЛГАРИЯ – 35 кл. случая
ИТАЛИЯ – 3 кл. случая
РУМЪНИЯ – 1 кл. случая
ГЪРЦИЯ – 3 кл. случая
МАКЕДОНИЯ – 3 кл. случая
ГЕРМАНИЯ – 1 кл. случая
ХЪРВАТСКА – 1 кл. случая
УКРАИНА – 1 кл. случая

Брой кандидатури по категории:

„КЕРАМИЧНИ ВЪЗСТАНОВЯВАНИЯ“ – 7 бр.
„КОМПЛЕКСНО ЕСТЕТИЧНО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ“ – 6 бр.
„ОРТОДОНТСКИ СЛУЧАЙ“ – 6 бр.
„АРТ ДЕНТАЛНА ФОТОГРАФИЯ“ – 6 бр.
„ИМПЛАНТОЛОГИЧЕН СЛУЧАЙ“ – 5 бр.
„КОМПОЗИТНИ ВЪЗСТАНОВЯВАНИЯ“ – 4 бр.
„КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ С ИЗЦЯЛО ДИГИТАЛЕН ПРОТОКОЛ“ – 4 бр.
„СТУДЕНТСКИ КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ“ – 4 бр.
„РОЗОВА ЕСТЕТИКА“ – 3 бр.
„ОРТОДОНТСКИ СЛУЧАЙ С АЛАЙНЕРИ“ – 3 бр.

DENTAL TRIBUNE

INTERNATIONAL/HEADQUARTERS

Publisher and Chief Executive Officer: Torsten R. Oemus
Chief Content Officer: Claudia Duschek

Dental Tribune International GmbH
Holbeinstr. 29, 04229 Leipzig, Germany
Tel: +49 341 48 474 302 | Fax: +49 341 48 474 173
General requests: info@dental-tribune.com
Sales requests: mediasales@dental-tribune.com
www.dental-tribune.com

ОФИС БЪЛГАРИЯ

Издава Dental Tribune България ЕООД
София 1504, ул. „Шука“ 6, betahaus София
office@dental-tribune.net
www.tribunemedia.bg
www.dental-tribune.com

Деятелен собственик:
Уляна Винчева
Представената информация е съгласно чл. 7а, ал. 3 от ЗЗДГДП.

Главен редактор
Уляна Винчева

Отговорен редактор
Ралица Димитрова

Дизайн и предпечат
Ралица Димитрова

Превод
г-р Павлина Колева

Коректор
Гая Христова

Маркетинг и реклама
Николина Илиева
тел.: 0697 958 321

Автори в брой:
CURADEN
Franziska Beier, DTI
Jeremy Booth, DTI
g-р Селар Франсис
g-р Бранимир Кирилов
g-р Иван Десимиров
g-р Дора Кишиклова
g-р Mauro Labanca
g-р Gianluca Plotto
g-р Irineu Gregnani Pedron
Цвета Илиева
g-р Мария Тончева
Даниела Иванова
Петър Петров
Monique Mehler, DTI

Печат „Снектер“ АД

Авторските права за редакционните материали, преведени и публикувани в това издание, са собственост на Dental Tribune International GmbH. Материалите са публикувани с позволение на Dental Tribune International GmbH. Dental Tribune е търговска марка на Dental Tribune International GmbH.

Всички права са запазени. © 2020 Dental Tribune International GmbH.

Възпроизвеждането на целия материал или на части от тях по какъвто и да било начин на всеки език, без предварителното писмено позволение на Dental Tribune International GmbH, е изрично забранено. Dental Tribune International GmbH полага всички усилия да осигурява с точност клинична информация и новости относно продукти на производителите, но не носи отговорност за верността на информацията относно продуктите, както и за допълнителни печатни грешки. Издателът също така не носи отговорност относно наименования на продукти, информация и изказвания на рекламодателите. Мненията, които представят авторите, принадлежат изцяло на тях и не отразяват тези на Dental Tribune International GmbH.

Българското издание на Dental Tribune е част от групата Dental Tribune International – международно издание на 20 езика, разпространявано в над 55 държави.

Съдържанието, преведено и публикувано в този брой от Dental Tribune International GmbH, всички права запазени. Публикувано с разрешение на Dental Tribune International GmbH, Holbeinstr. 29, 04229, Leipzig, Германия. Възпроизвеждането по какъвто и да било начин и на какъвто и да е език, изцяло или частично, без изричното писмено разрешение на Dental Tribune International GmbH и Dental Tribune България ЕООД е абсолютно забранено. Dental Tribune е запазена марка на Dental Tribune International GmbH. Редакцията не носи отговорност за съдържанието на публикуваните реклами в брой.

Редца предпазни мерки в денталната практика могат да ни помогнат в борбата с всяка епидемия, не само тази от COVID-19. (Снимка: Folk)

ОСЕМ НАЧИНА ДА НАПРАВИМ ДЕНТАЛНАТА СИ ПРАКТИКА ПО-БЕЗОПАСНА ПО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19

Автор: CURADEN

Кринс, Швейцария: По време на кризата с COVID-19 денталната професия е една от най-застрашените от заразяване. Непосредственият контакт с пациента и с телесни течности, както и работата с остри инструменти значително увеличават риска от инфекциране. При това положение какво бихме могли да направим, за да осигурим една безопасна среда за нас самите, за нашия екип и за пациентите ни? Подготвили сме за вас набор от процедури, които можете да приложите във вашата практика, така че да се защитите по-добре в условията на всяка една епидемия, не само тази от COVID-19.

Докаато миенето на ръце и социалното дистанциране са достатъчни мерки на ниво общество, то зъболекарите трябва да предприемем доста по-комплексни предпазни мерки. Това се дължи на трите начина за разпространение и предаване на

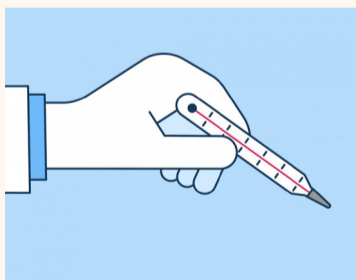
вируса, всеки един от които е валиден в денталната практика:

- разпространение посредством аерозол – дължи се на работата с телесни течности и генерирането на капчици и аерозол;

- разпространение посредством пряк контакт – дължи се на контакта с телесни течности, предмети на пациента, замърсени дентални инструменти и заобикалящите повърхности;

- разпространение посредством замърсени повърхности – коронавируса може да оцелява различно дълго време по околните повърхности и по този начин да контаминира цялата дентална практика.

Ново изследване, публикувано в сп. *International Journal of Oral Science*, анализира начините за превенция на вирусното разпространение в денталната практика и как да предпазим себе си, екипа си и пациентите от заразяване. Следват най-важните съвети:

ОЦЕНЕТЕ СЪСТОЯНИЕТО НА ВАШИТЕ ПАЦИЕНТИ

Първата стъпка е да идентифицирате потенциално заразени с COVID-19 пациенти и да избегнете продължителен контакт с тях. Оценяването на рисковия профил на пациентите посредством въпросник и приемането на адекватни мерки спрямо получените отговори и телесната им температура са ценни средства в борбата с вируса. На първо място, трябва да измерим телесната температура на пациентите. Силно препоръчително е за целта да се използва безконтактен термометър, измерващ температурата с приближаване до челото.

Следните въпроси могат да ви помогнат да идентифицирате потенциално заразени пациенти:

1. Имате ли висока температура или имали ли сте такава през последните 14 дни?
2. Страдали ли сте от респираторни проблеми през последните 14 дни като например кашлица или затруднено дишане?
3. През последните 14 дни пътували ли сте до страни с доказани случаи на COVID-19?
4. Били ли сте в контакт с човек с доказана COVID-19 инфекция през последните 14 дни?
5. Били ли сте в контакт с хора, пътували до доказани огнища на заразата, през последните 14 дни?
6. Имали ли сте пряк контакт с двама или повече души, които са се оплакали от висока температура или респираторни проблеми през последните две седмици?
7. Наскоро участвали ли сте в сбирки, срещи или били ли сте в близък контакт с големи групи от хора?

След като получите отговорите на въпросника:

- Ако пациентът отговори положително на някой от въпросите и телесната му температура е под 37.3° C, най-добре отложете посещението поне с 14 дни след момента на потенциално заразяване.

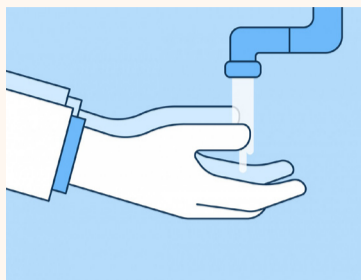
- Ако пациентът отговори положително на някой от въпросите и температурата му е 37.3° C или повече, той трябва да бъде незабавно поставен под карантин и трябва да сигнализирате здравните служби за случая.

- Ако пациентът отговори негативно на всички въпроси и телесната му температура е под 37.3° C, можете да го лекувате, като вземете допълнителни предпазни мерки и направите всичко възможно да избегнете разпръскване и образуване на аерозол.

- Ако пациентът отговори негативно на всичките въпроси, но температурата му е 37.3° C или повече, той трябва да бъде насочен към инфекциозно

отделение за допълнителни медицински изследвания.

ПОДСИЛТЕ ХИГИЕНАТА НА РЪЦЕТЕ СИ

Адекватната хигиена на ръцете би трябвало изначално да е част от подготовката ви преди работа, въпреки това допълнителното ѝ подсилване ще спомогне за намаляване риска от разпространение на вируса.

Цитираното изследване препоръчва денталните специалисти да следват правилото „**две преди и три след**“ за миене на ръце:

- **преди** първа среща и оценка на пациента;
- **преди** дентална манипулация;
- **след** докосване на пациента;
- **след** докосване на заобикалящите предмети и оборудване, които не са били дезинфекцирани;

■ **след** докосване на оралната мукоза, увредена кожа или рани, кръв, кръвниста течност, секретция или ексудат.

Освен това всеки член на екипа трябва да бъде особено внимателен да не докосва собствени си очи, уста и нос.

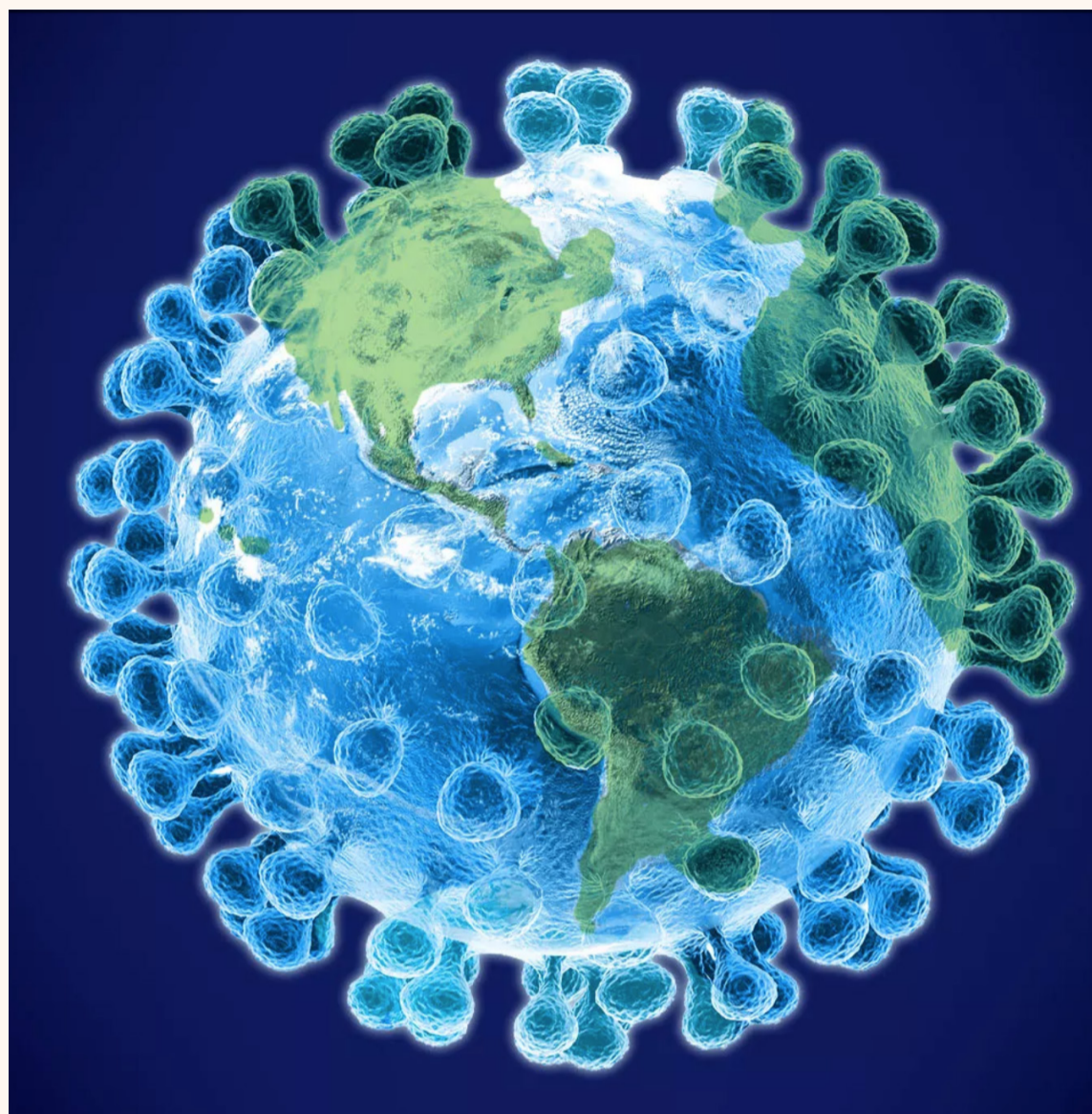
ВЗЕМЕТЕ ЛИЧНИ ПРЕДПАЗНИ МЕРКИ

Предвид че въздушните капчици се считат като основен път за разпространение на инфекцията, се препоръчва предприемане на лични предпазни мерки на три нива:

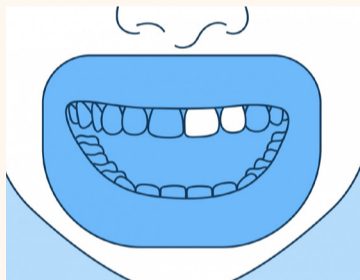
■ **Стандартни предпазни мерки** за екипа в клинична обстановка: еднократни работни шапки, хирургична маска и работно облекло (бяла престилка), предпазни очила или шлем и еднократни латексови или нитрилни ръкавици.

■ **Допълнителна протекция** за денталните лекари: допълнителна еднократна предпазна престилка или хирургично облекло върху стандартното работно облекло и предпазни мерки.

■ **Максимална протекция** при работа с пациенти, потенциално заразени с COVID-19 или с доказана инфекция: ако е неизбежно да бъдете в близък контакт с такива пациенти, е необходимо специално предпазно

облекло. Ако не разполагате с такова, трябва да използвате работно облекло, върху което да сложите допълнително еднократно облекло; непромокаеми калцунци за обувките ви трябва да бъдат добавени към вече изброените предпазни средства.

ИЗПОЛЗВАЙТЕ КОФЕРДАМ, КОГАТО ТОВА Е ВЪЗМОЖНО

Употребата на кофердам може значително да намали образуването на аерозол и разпръскването на слюнка и кръв, особено при работа с турбина и ултразвук. Използването на кофердам може да намали с до 70% въздушните капчици в радиус от 1 м от операционното поле. Това предимство е особено ценно в настоящата ситуация.

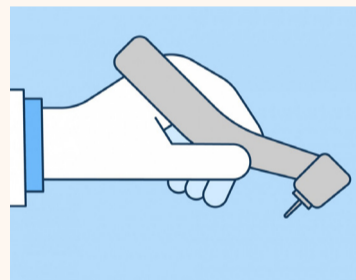
След поставяне на кофердам по време на работа трябва да се използва мощна аспирация (за аспириране на аерозола и капчиците) редом със слюносукателя. Ако не може да се приложи кофердам, се препоръчва употребата на ръчни инструменти като CariSolv и ръчни кюрети за отстраняване на кариозната маса и почистване на зъбен камък с цел да се сведе до минимум образуването на контаминиран аерозол.

ПОМОЛЕТЕ ПАЦИЕНТА ДА ИЗЖАБУРИ ПРЕДИ ЗАПОЧВАНЕ НА РАБОТА

Предвид факта, че SARS-CoV-2 е неустойчив при оксидация, се препоръчва предварително изплакване на устата преди манипулацията с разтвор, съдържащ оксидант, като например 1% хидроген пероксид или 0.2% повидон-йод, с цел да се намали бактериалният товар, включително евентуално налични SARS-CoV-2 вируси. (Обърнете внимание обаче, че хлорхексидинът – най-използваният агент във водите за уста, може и да не е ефективен за унищожаване на SARS-CoV-2.)

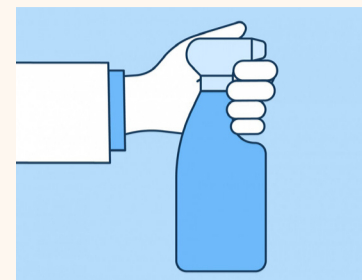
Освен това скорошно проучване посочва, че **циклодекстрините** – широкоспектрни антивирусни средства, **дават обещаващи резултати в борбата с вирусите**. Следователно изплакването на уста преди манипулацията е силно препоръчително, особено в случаите, когато не може да се използва кофердам.

ИЗПОЛЗВАЙТЕ НАКОНЕЧНИЦИ, КОИТО НЕ ПОЗВОЛЯВАТ ОБРАТНОТО ВСМУКВАНЕ НА ТЕЧНОСТИ

Турбини без клапи, непозволяващи обратно всмукване на течности, може да задържат течности и гебрис и да ги впръскат при следваща употреба. Микробите могат да контаминират въздушните и водните тръби в денталния юнит и потенциално да доведат до кръстосано инфектиране.

За разлика от тях, турбини с предпазни клапи, непозволяващи засмукване на течности, могат значително да ограничат навлизането на бактерии и вируси в тръбите на юнита. Следователно при настоящата обстановка е силно препоръчително да не се използват турбини без такава защита, а като допълнителна предпазна мярка да се използват само такива със защитни клапи.

ДЕЗИНФЕКЦИРАЙТЕ ЗАОБИКАЛЯЩАТА ВИ РАБОТНА СРЕДА

Вие може да правите най-добро по силите си, за да защитите денталната си практика, но други може и да не са така добросъвестни. Затова трябва да вземете ефективни и строги мерки за дезинфекция както в заобикалящата ви работна среда, така и в публичните зони. Клиниката трябва да бъде регулярно почиствана и дезинфекцирана съобразно препоръките за безопасност; същото важи и за публичните места и предмети като гръжки на врати, столове, бюра и асансьори.

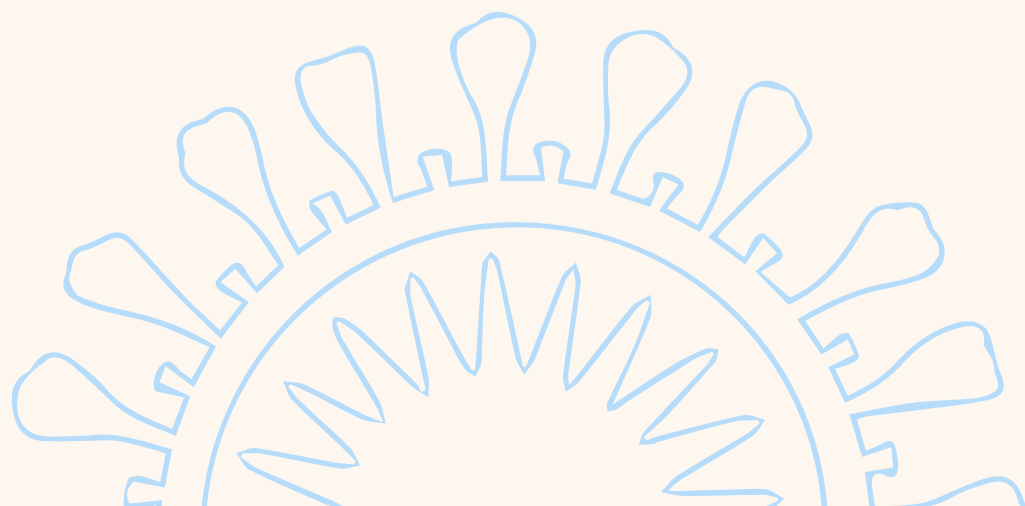

ИЗХВЪРЯЙТЕ МЕДИЦИНСКИТЕ ОТПАДЪЦИ ПРАВИЛНО

Не забравяйте да изхвърляте медицинските отпадъци, включително еднократните предпазни средства, навреме. Съобразявайте се с изискванията за съхранение и изхвърляне на биологичните отпадъци. Освен това имайте предвид, че отпадъците, генерирани при работа с потенциално заразени с COVID-19 или такива с потвърдена инфекция, се считат за инфекциозни медицински отпадъци.

Инструментите за многократна употреба трябва да се обработват, почистват, стерилизират и съхраняват съобразно местните медицински изисквания.

Макар че нито една от изброените предпазни мерки сама по себе си да не може да ви гарантира превенция или справяне с COVID-19, то всички те, взети заедно, могат да направят вашата дентална практика по-безопасна както за вашия екип и вас самите, така и за пациентите, независимо дали работите в условия на световна пандемия, или не. **ДТ**

В онлайн презентацията проф. Zhuan Bian обясни какви мерки са взети в неговата клиника в Ухан, Китай, след избухване на пандемията от SARS-CoV-2. (Снимка: German Association of Oral Implantology)

ДОКЛАД ЗА НАСТОЯЩАТА СИТУАЦИЯ С COVID-19 В ДЕНТАЛНИТЕ КЛИНИКИ В УХАН

Автор: Franziska Beier, DTI

Ухан, Китай: Като декан на Факултета и болницата по стоматология към Университета в Ухан проф. Zhuan Bian разполага с опит от първа ръка за работната ситуация на лекарите по дентална медицина и техния екип в Ухан, столицата на провинцията Хубей, където първоначално избухна SARS-CoV-2. По време на онлайн уебинар, организиран от Немската асоциация по орална имплантология, той описа как пандемията от COVID-19 е променила ежедневната работа на неговия екип и сподели процедури за контрол на инфекцията, които той счита за най-важни за денталните работници.

Според думите на проф. Bian първият пациент, носещ новия вирус, който официално бе назван от СЗО SARS-CoV-2 в началото на януари, е бил хоспитализиран в средата на декември 2019 г. Поради бързо нарастващия брой на заразените на 20 януари Националната здравна комисия на Китайската на-

родна република определи, че COVID-19 спада към група „В“ според класификацията на инфекциозните заболявания, което налага посилени превантивни мерки за всички здравни работници. Три дни по-късно бе обя-

вено извънредното положение в Ухан, чиито жители наброяват 11 милиона, а това бе съпътствано от нова политика относно денталните услуги – бе разрешено лечение единствено на спешни случаи. Частните

практики из цял Китай бяха затворени, ако епидемичното положение в съответната област го налагаше. Към момента обаче тези извън провинция Хубей постепенно започват да подновяват дейността си.

ПРЕДПАЗНИ МЕРКИ СРЕЩУ COVID-19 ЗА ДЕНТАЛНИТЕ ЛЕКАРИ

В презентацията си проф. Bian съобщи, че към 25 февруари 3000 медицински работници, включително зъболекари, са били заразени в Китай. Той обясни, че лекарите по дентална медицина и техният екип са изложени на завишен риск от инфектиране със SARS-CoV-2 поради близкия контакт с пациента, възможно разпръскване на телесни течности – кръв, слюнка, секрети, генериране на аерозол при работа с турбина и ултразвуков наконечник, както и патогенни микроорганизми, които могат да попаднат по различни дентални инструменти.

С цел защита на екипа в клиниката на г-р Bian са предприети засилени превантивни мерки. По време на лечение денталните работници носят допълнителни предпазни средства като медицински маски, шапки, ръкавици, очила или шлемове, калцунци до нивото на коленете и хирургични еднократни прес-тилки. Процедури, създаващи

Скриншот от презентацията на проф. Bian показва как са се засилили предпазните мерки в неговата практика след избухването на SARS-CoV-2. (Снимка: Zhuan Bian)

разпръскване на телесни течности и аерозол, трябва да се избягват или да се ограничат до минимум. Ако тези процедури са наложителни, проф. Вian препоръчва употребата на кофердам и широк крайник на аспирацията. Понеже интраоралните рентгенографи провокират засилено слюноотделяне и кашлица, той съветва те да бъдат заменени с екстраорални.

„Местното дентално общество е изключително разтревожено от аерозола. Аерозол, съдържащ вируса, би бил много опасен. До момента не съм открил в литературата данни за хора, заразени от контаминиран аерозол. Разбира се, не съм открил и такива, отричащи

това твърдение. Това прави темата още по-сложна. При съмнение, че аерозолът е контаминиран с вируса, ние изключваме климатика, така че той да не разнося замърсен въздух от единия кабинет в останалите, а в спешния кабинет всеки ден стерилизираме въздуха двукратно“, споделя д-р Вian в дискусията след презентацията.

На въпрос, засягащ ефективността на водите и разтвори за жабурене за унищожаване на SARS-CoV-2, той съобщава: „На този етап не разполагаме с информация дали някой разтвор е по-ефективен от останалите, но смятам, че жабуренето би намалило потенциалната концентрация на вируса в

устата. Затова смятам, че е резонна мярка, и съм снабдил моята практика с разтвори за жабурене“.

РЕДОВНО ОЦЕНЯВАНЕ НА ДЕНТАЛНИЯ ЕКИП И НА ПАЦИЕНТИТЕ

Здравните работници във Факултета и болницата по стоматология към Университета в Ухан редовно биват оценявани за симптоми на COVID-19 и се измерва температурата им. Всеки, проявяващ някакви респираторни проблеми, незабавно прекратява работа. Същото се отнася и ако членове на семейството на медицинските работници проявяват някакви симпто-

” Почти невъзможно е да се различат асимптоматични от незаразни пациенти. Затова предпазните средства са от ключово значение.“

ми. Същевременно се води статистика и се събират данни за пътя на разпространение на инфекцията с SARS-CoV-2.

От 22 януари правителството на Ухан прие разпоредба, според която наложи управителите на всички публични заведения да изискват всички клиенти да носят маска преди постъпване в обекта. Следователно пациентите биват приканвани да носят маска преди и след лечението. В допълнение се измерва температурата им и се оценява цялостното им здравословно състояние.

Проф. Вian подчертава: „Почти невъзможно е да се различат асимптоматични от незаразни пациенти. Затова предпазните средства са от ключово значение“.

ГОЛЕМИТЕ ДЕНТАЛНИ СЪБИТИЯ И КОНФЕРЕНЦИИ СА ОТЛОЖЕНИ ИЛИ ОТМЕНЕНИ

Аналогично на случаящото се в много други страни, в Китай също бяха отложени големи дентални изложения поради пандемията от COVID-19. Като Dental Tribune International събщи, Световният дентален конгрес, който се организира от Световната дентална федерация и беше планиран да се проведе в Шанхай от 1 до 4 септември, беше отменен.

Dental South China International Expo, който тази година празнува 25-ата си годишнина, беше отложен за по-късна дата. Първоначалният план предвиждаше да се проведе между 2 и 5 март в Гуанджоу.

ОНЛАЙН ОБУЧЕНИЯТА НИКОГА ДОСЕГА НЕ СА БИЛИ ТОЛКОВА ВАЖНИ

Д-р Michael Yu, главен редактор на „Dental Tribune Kumaï“, събщи през Dental Tribune International, че макар денталните практики в повече от 20 провинции постепенно да поновяват работа от средата на март, много китайски зъболекари търпят финансови загуби, понеже през февруари и март не са генерали съществени приходи.

Той споделя, че онлайн обучението са станали особено популярни сред колегите му по време на карантината. Голямо количество професионална информация е била споделена от лектори чрез уебинари. В най-натоварените периоди са се провеждали по десет уебинара дневно, при това седем дни в седмицата.

Според данни на СЗО към 6 април заболелите от COVID-19 в Китай наброяват 83 005 души, а смъртните случаи са 3340. DT

dentalpro

цялостно решение за управление на дентална практика

онлайн график

дигитални формуляри

финансови справки

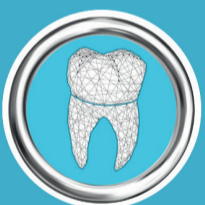
здравна история

план на лечение

изчисление на заплати

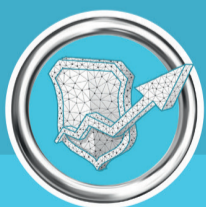
зъбен/ пародонтален статус

автоматични напомняния

разплащания и фактури

автоматичен отчет H3OK

галерия за снимки и файлове

мобилно приложение

www.dentalcloudpro.com

Dental South China International Expo 2020 е отложен за по-късна дата.
(Снимка: Dental South China International Expo)

НАМАЛЯВАНЕ НА ВИРУСНИЯ ТОВАР В АЕРОЗОЛИТЕ С ЦЕЛ ОГРАНИЧАВАНЕ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА SARS-COV-2 В ДЕНТАЛНИТЕ КЛИНИКИ

Jeremy Booth, DTI

Лекарите по гентална медицина и техните пациенти са изложени на по-голям риск от инфектиране с SARS-CoV-2 поради обема и вирусния товар на аерозолите, които се образуват по време на гентални процедури. (Снимка: Angelo Talia/Shutterstock)

МУМБАЙ, Индия: Лекарите по гентална медицина и техните пациенти са силно притеснени от повишения риск от инфектиране с SARS-CoV-2 в генталните клиники поради образуването на аерозоли, съдържащи вируса, по време на гентални процедури. Работещият в Мумбай пародонтолог и лектор г-р Rajeev Chitguppi изказва предложението, че добавянето на повидон-йод (PVP-I) към бутилката с вода, която се прикачва към генталния юнит за водно охлаждане при работа с турбина, би намалило разпространението на вируса в генталните клиники.

Д-р Chitguppi споделя, че такъв протокол за безопасност може да се окаже просто решение за справяне с предизвикателството генталните клиники да се превърнат в по-безопасно място по време на пандемия.

Д-р Chitguppi прилага три установени доказателства от научната литература като основа на това, което той предлага като хипотеза за по-нататъшно развитие от международната гентална общност: първо, предаването на SARS-CoV-2 по въздушно-капков път е най-сериозното притеснение в генталните клиники, тъй като е трудно да се предотврати образуването на големи количества аерозол и капки, примесени със слюнката на пациента и дори кръв, по време на гентални процедури; второ, разтворите с PVP-I показват над 99.99% ефективност срещу вирусите ебола, коронавирус MERS и SARS, инфлуенца и вирусите, които най-

често причиняват болестта „ръка-крак-уста“; и трето, бързото антибактериално и анти-вирусно действие на разтворите с повидон-йод (например водите за уста) срещу патогените, които причиняват инфекции на дихателните пътища, е било обект на изследване в редица проучвания in vitro и in vivo, а установеният протокол за антисептика дава сериозно основание за приложението му при поддържане на хигиена във високорискова среда.

Също така се появила доказателства, че разтворите с PVP-I имат по-висока вирусоцидна активност от други често използвани антисептични агенти, като например хлорхексидин и бензалкониев хлорид. В едно от проучванията, които цитира г-р Chitguppi, учените предлагат да се прилага протокол за назална инхалация и промивка на оронафаринкса с PVP-I по време на пандемията от COVID-19, за да се ограничи разпространението на SARS-CoV-2 между пациентите и здравните специалисти.

Като се има предвид, че в определен коефициент на разреждане е препоръчван тригант за употреба с ултразвук, г-р Chitguppi предлага лекарите по гентална медицина да използват разтвор на PVP-I като тригант в турбините. Той признава факта, че повод за притеснение е това как ще се справят машините с добавянето на PVP-I и какви ще бъдат съответните протоколи за поддръжка.

Хипотезата на г-р Chitguppi и подкрепящите я научни доказателства бяха публикувани на ResearchGate в началото на април, както и на уебсайта на Dental Tribune South Asia, а не-

говите предложения предизвикаха сериозен интерес и коментари от зъболекарите и други изследователи.

ДА НАПРАВИМ ДЕНТАЛНИТЕ КЛИНИКИ ПО-БЕЗОПАСНО МЯСТО ПО ВРЕМЕ НА ЕПИДЕМИЯТА ОТ COVID-19

Dental Tribune International разговаря с г-р Chitguppi за мерките, които е предприел, за да намали риска от предаване на SARS-CoV-2 в генталния кабинет.

Той казва, че работата е започнала, след като една статия на New York Times доби голяма популярност в генталното общество, тъй като в нея се заявява, че генталните професионалисти са изложени на по-голям риск от заразяване с коронавирус. „Цялото гентално общество се ангажира да дискутира и дебатира какво е необходимо да се направи, за да се намали рискът от предаване на заболяването в генталните клиники. Индия обяви 21-дневна карантина от 24 март и основното притеснение сред зъболекарите в страната е какво ще трябва да направят, когато отворят отново своите клиники, след като приключи карантината“, обяснява той.

Допълнителни доказателства потвърдиха, че най-голямото притеснение в генталните клиники е предаването на SARS-CoV-2 по въздушно-капков път и това, че турбините генерират огромно количество аерозоли и капки, които са достатъчно малки, за да останат във въздуха за дълъг период от време, преди да се установят върху повърхности в средата или да попаднат в дихателни-

те пътища.

Изключително важно е да се намали рискът, свързан с аерозолите, и г-р Chitguppi твърди, че вирусният товар в аерозолите, а не самите аерозоли, е това, което поражда риск. В основата на неговото проучване стои въпросът: „Не може да предотвратим образуването на аерозоли в генталните клиники, но можем ли да намалим вирусния товар в аерозолите?“.

Д-р Chitguppi казва, че лекарите по гентална медицина търсят решение, което да е практично и икономично. Той подчертава, че хипотезата му трябва да бъде изпробвана и че не е потвърдена все още, но добавя, че реакциите от генталното общество са конструктивни.

„В рамките на 24 часа от моята публикация г-р Raghu Narayan, ендодонтист от град Бенгалуру в Индия, създаде прототип за тестване на идеята: един прост експеримент колко добре PVP-I се смесва с частиците в образуваните аерозоли. Сега се опитвам да споделя идеята с други изследователи и да работя в сътрудничество с тях, така че да може щателно да се тества моята хипотеза, за да получим солидни доказателства за промените, необходими, за да стане тя приложима в клинични условия.“

„Рискът от инфектиране от самите аерозоли е реален, така че трябва да потърсим начини за контрол на качеството (вирусен товар), както и количеството (обем) на образуваните аерозоли“, продължава той. „Що се отнася до качеството на аерозолите, не разглеждам PVP-I като единствена възможност. Има също други агенти, които по-

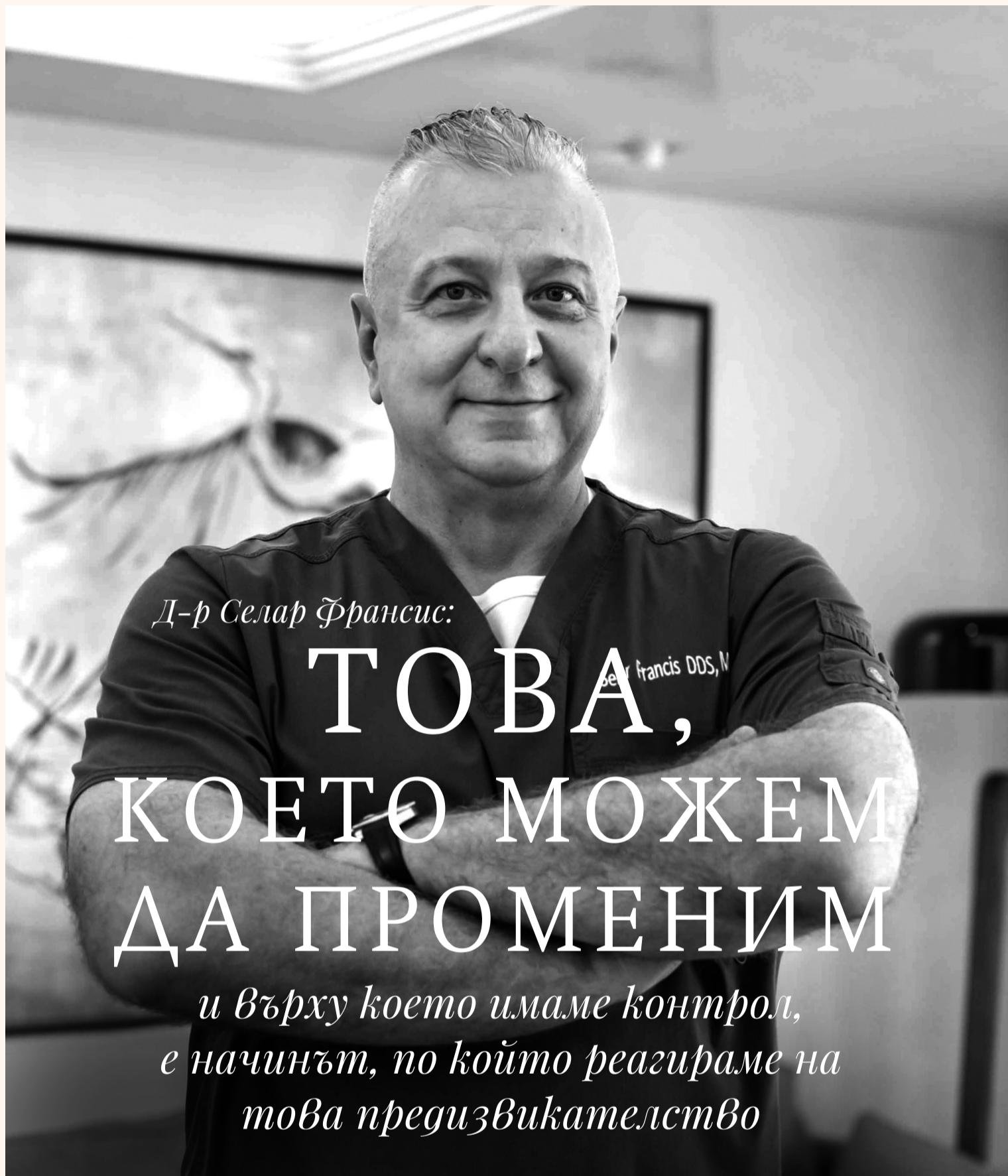
”**Рискът от инфекция от самите аерозоли е реален, така че трябва да потърсим начини за контрол на качеството (вирусен товар), както и количеството (обем) на образуваните аерозоли“** –

г-р Rajeev Chitguppi, пародонтолог

казват вирусоцидна активност, като например натриев хипохлорит, хлорен диоксид и водороден пероксид. Необходимо е да работим върху всички варианти и да ги тестваме, преди да създадем най-добрите препоръки и насоки. Също така се наблюдава все по-голям интерес в създаването на устройства като филтри и екстраорални аспиратори, които да намалят обема на аерозолите, образувани в генталните клиники. Много клиницисти споделят с мен най-новата информация и доказателства, които добавям към проекта, за да го поддържам актуален.“

Д-р Chitguppi е също редактор на изданието Dental Tribune South Asia, което приканва генталните професионалисти да мислят нестандартно и да споделят идеите си относно различни решения за повишаване на безопасността в генталната практика. Той се надява тази инициатива да послужи като средство за връзка между зъболекарите и индустрията. DT

снимка: Личен архив

Д-р Селар Франсис:

ТОВА, КОЕТО МОЖЕМ ДА ПРОМЕНИМ

*и върху което имаме контрол,
е начинът, по който реагираме на
това предизвикателство*

Dental Tribune Bulgaria

КАК КАРАНТИННИТЕ МЕРКИ ВИ ПОВЛИЯХА ПРОФЕСИОНАЛНО И ЛИЧНО? ПРАКТИКАТА ВИ ЗАТВОРЕНА ЛИ Е И ОТКОГА?

Безценно е да имаме способността да разграничаваме нещата, върху които имаме контрол, и тези, върху които нямаме никакъв контрол. COVID-19 е тук и е глобална пандемия, независимо дали ни се иска, или не. Можем да сочим виновните за това или да заровим главите си в пясъка и да се правим, че не ни засяга и че не е толкова страшно, колкото казват, или да яхнем някоя от теориите на конспирацията. Но всичко това няма да помогне на никого, а единственото, което ще направи, е да ни разсеи и да изгубим ценно време, което ни трябва, за да се съсредоточим да предпазим себе си и тези около нас. Това, което можем да променим и върху което имаме контрол, е начинът, по който реагираме на това предизвикателство.

Безкрайно ме радва адекватната българска реакция към пандемията както на ниво правителство, така и на ниво съсловна организация. Българските лекари по дентална медицина не се забавиха в реакцията си, както направиха колегите ни в САЩ, не

Д-Р СЕЛАР ФРАНСИС завършва дентална медицина в Денталния факултет на Университета в Багдад.

Получава докторска степен от Калифорнийския университет, Лос Анджелис, и магистърска степен по естетична дентална медицина от Кингс Колидж, Лондон. Специализант на Американската академия по дентална медицина.

Следдипломно обучение по дентална козметика, имплантология и оклузия от Калифорнийския университет, Лос Анджелис, университета „Лома Линда“, Института по дентална естетика и Dawson Academy.

Ръководи частна практика, специализирана в денталната козметика, имплантологията и оклузията. Клиничен инструктор в Dawson Academy, Великобритания. Активен член на Американската академия по дентална козметика, Американската дентална асоциация и Калифорнийската дентална асоциация. Бивш главен редактор на българското издание на международното списание *Cosmetic Dentistry*.

затвориха изцяло практиките си за пациенти, предписвайки само антибиотици и болкоуспокояващи по телефона, както направиха колегите ни в Обединеното кралство, нито пък продължиха да приемат пациенти, все едно нищо не се случило, както стана в Швеция.

Начинът, по който ние, в нашата клиника, реагирахме, беше същият както в много други клиники тук, а именно – всички планови манипулации бяха отменени. От самото начало всички служители, които попадат в рисковите групи, бяха пуснати вкъщи, останалите бяха реструктурирани, за да има винаги по един дежурен екип за спешни случаи.

КАКЪВ Е ПЛАНЪТ ВИ ЗА СПРАВЯНЕ В ТАЗИ СИТУАЦИЯ? КАК ЩЕ ПОСТЪПИТЕ С ХОРАТА ОТ ЕКИПА СИ?

Най-ценният актив за нас е нашият екип, който сме сформирали и обучили в продължение на много години. По тази причина всеки един от тях е безкрайно важен и нямаме никакво желание да изоставим и да се лишим от нито един от тях, без значение от финансовото отражение върху бизнеса.

Д-р Франсис заедно със своя съдружник д-р Дано Данов (вляво) и с част от екипа им.

„**Безкрайно ме радва адекватната българска реакция към пандемията както на ниво правителство, така и на ниво съсловна организация. Българските лекари по гентална медицина не се забавиха в реакцията си, както направиха колегите ни в САЩ, не затвориха изцяло практиките си за пациенти, предписвайки само антибиотици и болкоуспокояващи по телефона, както направиха колегите ни в Обединеното кралство, нито пък продължиха да приемат пациенти, все едно нищо не се е случило, както стана в Швеция.**“

СЕГА, КОГАТО КАБИНЕ-ТЪТ ВИ Е ЗАТВОРЕН ЗА РУТИННО ЛЕЧЕНИЕ, ПРАВИТЕ ЛИ НЕЩО ПО-РАЗЛИЧНО, КОГАТО ЛЕКУВАТЕ ВАШИТЕ (СПЕШНИ) ПАЦИЕНТИ?

Вземането на адекватни предпазни мерки, които да гарантират както здравето на пациентите, така и здравето на целия екип, е наш приоритет.

ЖИВЕЕИКИ В ИЗОЛАЦИЯ, КАК ИЗПОЛЗВАТЕ ВРЕМЕТО СИ?

Отделям повече време за себе си и за семейството си. Правя нещата, от които забързаното ежедневие ме е лишило, книгата, която отдавна чака да бъде прочетена, играта на монополи, която децата ми отдавна чакат да изиграем, приятелят, на когото все не остава време да се обадя...

КОЕ Е ТОВА, КОЕТО ВИ ДАВА СИЛА И СТАБИЛНОСТ? КАК СЪХРАНЯВАТЕ СЕБЕ СИ И ЗДРАВИА СИ РАЗУМ В ТЕЗИ МРАЧНИ ВРЕМЕНА?

Дисциплина, кураж, мъдрост, отговорност не ми дават нито за миг шанс да си позволя да се предам.

ЗНАЕТЕ ЛИ КАК КАРАНТИННИТЕ МЕРКИ СА СЕ ОТРАЗИЛИ НА НАЦИОНАЛНИЯ ДЕНТАЛЕН ПАЗАР?

Знам, че е много трудно. Но и след най-жестоката буря слънцето никога не закъснява да изгрее.

НИКОЙ НЕ ЗНАЕ КОЛКО ДЪЛГО ЩЕ ПРОДЪЛЖИ ТАЗИ КРИЗА. НЕЗАВИСИМО ДАЛИ Е КРАТКОТРАЙНО, ИЛИ ПРОДЪЛЖИТЕЛНО, СМЯТАТЕ ЛИ, ЧЕ ТОВА ЩЕ ПРОМЕНИ БИЗНЕСА ВИ И ПРОФЕСИЯТА КАТО ЦЯЛО?

Тук не става въпрос само за денталния бизнес, целият свят не е подготвен за такава пандемия, нито за финансовите последици от нея. Най-важното е правилното подреждане на приоритетите на един бизнес. Всичко останало може да почака.

СМЯТАТЕ ЛИ, ЧЕ В УСЛОВИЯТА НА ПОДОБНА КРИЗА БИ БИЛО ПОДХОДЯЩО ДА РАЗСЪЖДАВАМЕ И МОЖЕ БИ ДА ПРОМЕНИМ НАЧИНА, ПО КОЙТО ЖИВЕЕМ ЖИВОТА СИ, КЪМ ПО-ДОБРО. КАКВИ СА ПРОМЕНИТЕ, КОИТО ИСКАТЕ ДА ВИДИТЕ?

Да станем по-добри, по-хрусами, по-загружни. Този шамар ни помогна да си припомним, че не сме безсмъртни, за каквито бяхме започнали да се възприемаме. Да отделяме повече време за любимите си хора, да изживяваме всеки един подарен ни миг, все едно е последен. Да виждаме светлината и в най-непрогледния мрак. Както казва един мъдрец – да осъзнаем и почувстваме, че цястието е в пътя, а не в дестинацията. **DT**

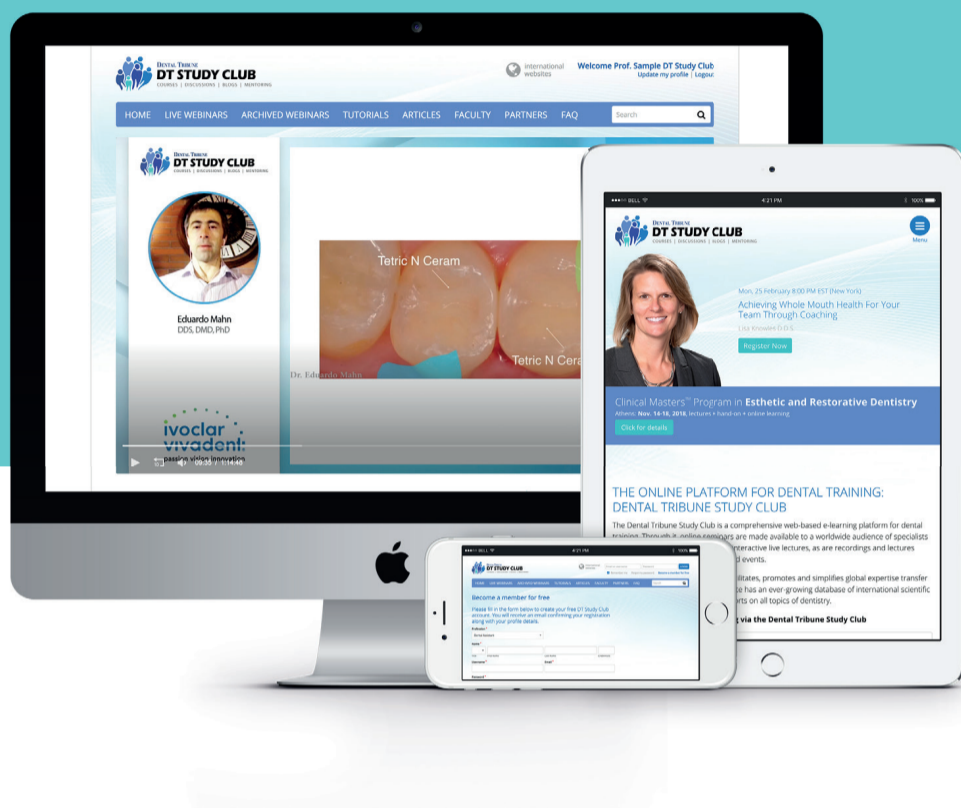

DT STUDY CLUB

COURSES | DISCUSSIONS | BLOGS | MENTORING

REGISTER FOR FREE!

DT Study Club – e-learning platform

Join the largest educational network in dentistry!

www.DTStudyClub.com

ADA CERP® | Continuing Education Recognition Program

dti Dental Tribune International

Tribune Group GmbH is an ADA CERP Recognized Provider. ADA CERP is a service of the American Dental Association to assist dental professionals in identifying quality providers of continuing dental education. ADA CERP does not approve or endorse individual courses or instructors, nor does it imply acceptance of credit hours by boards of dentistry. Tribune Group GmbH designates this activity for one continuing education credit.